

внутрішнього валютного ринку шляхом обмеження попиту на іноземну валюту та збільшення її пропозиції (включаючи і продовження дії вимог щодо обов'язкового продажу надходжень в іноземній валюті).

Крім того, Національному банку доцільно було б розглянути ще і можливості використання регулятивного механізму валютної політики у напрямі обмеження волатильності обмінного курсу, задля чого слід запровадити додаткові валютні обмеження на вивезення капіталів з країни для резидентів – суб'єктів господарської діяльності. Необхідність валютних обмежень навіть без зв'язку із конкретними обставинами розгортання світової фінансової кризи об'єктивно зумовлена дією таких факторів як: суттєве розширення і активізація світової торгівлі; інтеграція національних економік у світове господарство і міжнародні фінансові структури; збільшення обсягів спекулятивних операцій з валютами; зростання імовірності кризових явищ у валютній сфері. Їхня дія визначає можливість порушення макроекономічної стабільності, різких коливань кон'юнктури валютного ринку, а відтак і розладнання грошового обігу в країні. Задля усунення таких негативних явищ виникає об'єктивна потреба реалізації певних адміністративних заходів впливу держави на валютні відносини, і передусім в плані контролю за міжнародним рухом капіталів. Тільки за таких умов можливим є посилення контролю з боку Національного банку України за станом валютного ринку, а відтак досягнення ключових завдань макроекономічної стабільності на етапі подолання наслідків світової фінансової кризи.

Володимир ДМИТРІВ

Тернопільський національний економічний університет

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Фінанси мають тісний взаємозв'язок із інвестиційно-інноваційними процесами в країні. Як інструмент розподілу та перерозподілу створеного у суспільстві ВВП, фінанси впливають на виробництво, стимулюючи або, навпаки, стримуючи його зростання. Для реалізації фінансової політики, успішного її проведення в життя використовується фінансовий механізм, який є інструментом здійснення фінансової політики держави, вирішення її стратегічних і тактичних завдань. Тому в нашій країні має бути розроблений адекватний сьогоденню фінансовий механізм інвестиційно-інноваційного розвитку вітчизняної економіки.

Теоретичні та практичні проблеми функціонування фінансового механізму розглядали у свої роботах чимало дослідників. Однак, слід зазначити, що у доробку науковців відсутні єдині підходи до визначення як самого поняття фінансового механізму, так і його структури. Поза увагою залишився розгляд фінансового механізму з позиції його впливу на інвестиційно-інноваційні процеси в країні.

Проведений нами аналіз економічних літературних джерел свідчить про те, що поняття «фінансовий механізм» використовується досить широко, але на сьогодні, єдиної думки щодо його визначення не існує. Різні автори наукових праць не мають однозначного підходу до визначення поняття «фінансовий механізм», а тому в літературних джерелах панує розмаїття визначень і підходів вчених-економістів до його трактування.

Загалом, при визначенні суті фінансового механізму слід чітко усвідомлювати наукову суть самого поняття «механізм», адже він є не внутрішнім пристроєм якої-небудь машини, а віддзеркалює спосіб, що визначає порядок певного виду діяльності, систему певних ланок та складових елементів, що виступають рухомою силою того чи іншого економічного процесу [1, с. 72].

На основі аналізу підходів до трактування фінансового механізму у вітчизняній фінансовій літературі робимо висновок, що у найзагальнішому вигляді під фінансовим механізмом слід розуміти певну сукупність методів, форм, важелів та інструментів впливу на соціально-економічні процеси в країні. Загалом такої думки дотримуються О. Василик, М. Грідчина, О. Кириленко, В. Опарін, О. Романенко, С. Юрій та автори низки економічних словників.

Фінансові методи є виявами дії фінансового механізму. До них ми відносимо фінансове планування і прогнозування, фінансове забезпечення, фінансове регулювання та фінансовий контроль. Слід зазначити, що фінансове забезпечення та фінансове регулювання є методами прямої дії, решта - методами забезпечення такої дії. При цьому варто погодитись із О. Василюком, що таке розмежування функцій (так називає методи фінансового механізму О. Василик) є доволі абстрактним, оскільки фінансове забезпечення може виконувати функції фінансового регулювання і навпаки [2, с. 102]. Наприклад, такий інструмент фінансового механізму як податок може бути як складовою фінансового забезпечення (фіскальна функція податків), так і виконувати регулюючу функцію.

Фінансові методи конкретизуються у формах їх вияву. Так формами фінансового забезпечення є самофінансування, кредитування, безповоротне фінансування (бюджетне), страхування.

Дія фінансових методів виявляється у фінансових інструментах. До них входять податки, збори, внески, амортизаційні відрахування, видатки, субсидії тощо. У структурі фінансового механізму виділяють також фінансові важелі. Вони приводять у дію фінансові інструменти та поділяються на стимули і санкції.

Отже, сприяти динамічному розвитку економіки повинна обґрунтована політика держави, зокрема за допомогою фінансово-економічних інструментів, оскільки їх використання спроможне знизити тиск на діяльність підприємств у пріоритетних галузях економіки, і забезпечити їх інноваційний розвиток. Також, необхідно, підтримувати

ефективність функціонування фінансового механізму, що залежить від комплексного удосконалення його структурних елементів, серед яких вагома роль належить фінансовому регулюванню.

Список літератури:

1. Васенко В.К. Фінансовий механізм: суть і його парадигма // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. – 2008. – Вип. 2. – С. 71 – 78.
2. Василик О.Д. Теорія фінансів: [Підручник] / О.Д. Василик. – Київ: НІОС, 2003. – 416 с.

Жанна ДОВГАНЬ

Тернопільський національний економічний університет

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВ

Відкритість ринкової економіки до впливу зовнішнього середовища та ключове значення фінансового сектора призводять до необхідності зосередження уваги на питаннях стабільності інституційної структури фінансової системи України. Зокрема, посилення волатильності міжнародних потоків капіталу, стрімкий розвиток фінансових інструментів та фінансової інфраструктури обумовили посилення ризиків порушення фінансової стабільності як на глобальному, так і на національних фінансових ринках. Саме фінансова глобалізація посилює фінансову взаємозалежність всіх країн у світі в результаті швидкого зростання міжнародних потоків капіталу і міжнародних фінансових угод з використанням різноманітних фінансових інструментів під впливом найсучасніших електронних технологій, засобів комунікації та зв'язку тощо.

Глобалізація світової фінансової сфери принесла з собою лібералізацію національних заходів державного регулювання економіки. Економічні явища часто стають небезпечними, звільнившись від будь-яких форм зовнішнього регулювання. І саме особливістю глобальної економіки останніх десятиліть є зростаюча інтенсивність кризових явищ у фінансово-банківській сфері та падіння її фінансової стабільності. Події останніх років свідчать про те, що нестабільність, з одного боку, корениться в серйозних диспропорціях національного господарства (зокрема зростання зовнішнього боргу країни, переважаання споживчого кредитування, використання валютного курсу), в дефектах фінансово-банківського сектора, його регулювання та своєчасному виявленні фінансових проблем, з іншого боку, основна причина поширення кризових явищ, у тому числі і в Україні – це зростаюча залежність від впливу міжнародних фінансових відносин і світових глобалізаційних процесів. Зокрема, розвитку кризових явищ в Україні сприяли такі зовнішні канали передачі нестабільності на світових фінансових ринках як експортний, кредитний, інвестиційний, імпорتنний та інфляційний.

Так, вступ України до СОТ і взяття на себе найвищих (а це 100%) зобов'язань по лібералізації в сфері торгівлі фінансовими послугами зробили її відкритою до впливу зовнішніх процесів – іноземного, спекулятивного капіталу і вплинули на ймовірність настання банківської кризи. Що стосується іноземного капіталу, то саме через іноземні банки в Україну прийшли зовнішні запозичення, які надалі через споживчі кредити населенню спрямовувались на фінансування імпорту (оскільки видавались ці кредити на купівлю імпортованих товарів), що в свою чергу спровокувало кризові явища, а отже, і падіння фінансової стабільності. Тому, модель присутності іноземного капіталу в банківській галузі України потребує суттєвої корекції і нового регулювання з метою використання його фінансової потуги на розвиток економіки України. Окрім цього, потоки капіталу через кредити МВФ. З одного боку, надання кредитів МВФ свідчить про те, що країні довірятимуть і інші інвестори, і це є позитив. Однак, по-перше, це призводить до зростання зовнішнього боргу країни, а по-друге, в Україні ці кредити направляються, в основному, на фінансування від'ємного сальдо Платіжного балансу, на погашення державного боргу. У таких умовах, коли кредити МВФ не працюють на вітчизняну економіку, їх необхідно максимально обмежити. Звичайно, на сучасному етапі – отримання кредитів МВФ - єдиний вихід для розрахунку України із боргами, оскільки інші джерела зовнішніх запозичень мають значно гірші умови, зокрема й невідповідні відсотки. Але з точки зору забезпечення фінансової стабільності, кредити МВФ (хоча це стабілізуючі кредити, кредити довіри) – негативно впливають на фінансову стабільність.

Банківський сектор в Україні є основним елементом фінансової системи, зосереджуючи понад 95% її сукупних активів, що становили майже 80% від ВВП (за станом на 2013 рік) та є висококонцентрованим: на найбільші 10 банків (6% від загальної кількості) припадає понад 50% активів та власного капіталу [1]. За станом на 1 січня 2013 року в Україні діяли (176) банків, з них 54 з іноземним капіталом, в т.ч. 22 перебували у 100%-ій власності іноземних фінансових установ [2].

Експансія банківського сектору у докризовий період, підтримана адаптивною монетарною політикою Національного банку, зумовила посилення диспропорції між збільшенням внутрішніх активів банківської системи України та зростанням внутрішньої бази пасивів, збільшення залежності розвитку банківського кредитування від зовнішніх джерел фінансових ресурсів та призвела до поширення наступних дисбалансів фінансово-банківської системи: зміщення акцентів на споживче кредитування; збільшення валютних дисбалансів банківського сектору; поглиблення ризику строкової невідповідності; зростання рівня доларизації економіки; утворення „бульбашки” цін на активи; погіршення якості банківських активів; стрімке зростання валового зовнішнього боргу за рахунок приватного сектору.